

RPW/70011/2021 P
Data:2021-08-30

Warszawa, dnia 24 sierpnia 2021 r.

**ZASTĘPCA
KOMENDANTA GŁÓWNEGO
POLICJI**

Kpp-*MA81* /21

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPŁ.	2021 -08- 30
ZAL	NR .....

**Zastępca Rzecznika
Praw Obywatelskich**

**Pan
Stanisław Trociuk**

Szanowny Panie Rzeczniku,

Odpowiadając na pismo z dnia 2 października 2020 r. (znak KMP.570.4.2020.MD) poruszające „problemy zwiększające ryzyko wystąpienia złego traktowania i tortur osób zatrzymanych znajdujących się w policyjnych miejscach zatrzymań” oraz zawierające rekomendacje wprowadzenia określonych rozwiązań w tym zakresie, w pierwszym rzędzie pragnę wskazać, iż działania Policji przedmiotowej materii muszą być zgodne z powszechnie obowiązującym prawem i ograniczać się do realizacji tego prawa, co jest wynikiem normy konstytucyjnej z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Organy Policji i Jej funkcjonariusze – jako przedstawiciele „władzy wykonawczej” – nie są uprawnieni do odmiennego, aniżeli wynikającego z tych przepisów, wykonywania tych norm.

Poniżej uprzejmie przedstawiam szczegółowe stanowisko odnośnie niniejszych rekomendacji.

Ad. 1 *Umożliwienie osobom zatrzymanym samodzielnego poinformowania wybranej osoby o fakcie zatrzymania oraz miejscu pobytu (za każdym razem, gdy nastąpi zmiana miejsca pobytu). Powiadomienie przez funkcjonariusza powinno następować wyłącznie, gdy w konkretnym przypadku zachodzi realna, uzasadniona obawa zakłócenia właściwego toku postępowania. Funkcjonariusz powinien ponadto umożliwić osobie zatrzymanej skorzystanie z telefonu komórkowego w celu odszukania numeru telefonu osoby, którą chce powiadomić o fakcie zatrzymania oraz miejscu swojego pobytu. Adnotacja o skutecznym poinformowaniu wskazanej osoby powinna być dokonana w dokumentacji zatrzymanego a w przypadku poinformowania przez funkcjonariusza należy o jego dokonaniu zawiadomić osobę zatrzymaną co należy potwierdzić jego podpisem.*

Ustawodawca nakłada na organy procesowe (w tym na Policję) w przypadku zatrzymania obowiązek niezwłocznego zawiadomienia osoby najbliższej dla zatrzymanego,

pod warunkiem, że zatrzymany zgłosi takie żądanie (art. 261 § 1 w zw. z art. 245 § 3 k.p.k.). Należy podkreślić, że obowiązek ten spoczywa na organie, który dokonał zatrzymania osoby, a powołane przepisy kodeksu postępowania karnego nie przewidują samodzielnego powiadomienia przez zatrzymanego wskazanej przez niego osoby najbliższej o fakcie zatrzymania, choć inicjatywa zawiadomienia osoby najbliższej musi wyjść od samego zatrzymanego. Takie rozwiązanie służy temu, aby rodzina zatrzymanego uzyskała wiedzę o fakcie zatrzymania i mogła w związku z tym podjąć stosowne działania, także w zakresie niezbędnym do roztoczenia opieki nad dziećmi zatrzymanego, osobą niedołązną lub chorą, którą zatrzymany się opiekował lub ochrony mienia i mieszkania zatrzymanego. Ma ponadto zapewnić spokój osobie zatrzymanej, gwarantując jej, że osoba dlań najbliższa uzyska wiedzę o jej zatrzymaniu.

Na wniosek zatrzymanego organ procesowy może również zawiadomić inną osobę zamiast lub obok wskazanej osoby najbliższej (art. 261 § 2 w zw. z art. 245 § 3 k.p.k.). Rozwiązanie takie jest wyrazem pragmatyzmu w podejściu ustawodawcy, który słusznie założył, że zatrzymanemu może zależeć na zawiadomieniu o zatrzymaniu innej osoby, niż osoba mu najbliższa w rozumieniu prawa karnego (art. 115 § 11 k.k.) lub też dodatkowej osoby, obok osoby dla niego najbliższej. Wydaje się, że to zatrzymany najlepiej wie, która osoba powinna otrzymać informację o jego izolacji, aby podjąć niezbędne dla zabezpieczenia jego praw i interesów działania. Z treści art. 261 § 2 k.p.k. nie wynika jednak, aby na organie procesowym spoczywał obowiązek zawiadomienia jakiegokolwiek osoby bez inicjatywy zatrzymanego.

W tym miejscu należy wyraźnie podkreślić, że organ, który dokonał zatrzymania osoby, nie jest bezwzględnie związany wyborem osoby najbliższej lub innej osoby, które mają zostać zawiadomione. Przeciwno bowiem zawiadomieniu osoby wskazanej przez zatrzymanego może przemawiać wzgląd na dobro postępowania karnego.

Podobnie dobro postępowania karnego może przemawiać przeciwko umożliwieniu osobie zatrzymanej skorzystania z telefonu komórkowego w celu odszukania numeru telefonu osoby, którą chce powiadomić o fakcie zatrzymania. W obydwu tych przypadkach są to jednak sytuacje wyjątkowe i w praktyce niezwykle rzadkie.

Formularz protokołu zatrzymania osoby przewiduje możliwość dokonania wpisu: imienia i nazwiska osoby, której zawiadomienia żąda zatrzymany(a), daty i czasu oraz sposobu zawiadomienia, a także stopnia, imienia i nazwiska oraz podpisu policjanta zawiadamiającego.

Zgodnie z art. 612 § 2 k.p.k., w razie zatrzymania obywatela państwa obcego lub osoby nieposiadającej żadnego obywatelstwa należy zatrzymanemu umożliwić, na jego prośbę, nawiązanie w dostępnej formie (np. telefonicznej, mailowej) kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w razie zatrzymania osoby nieposiadającej żadnego obywatelstwa – z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania.

Końcowo trzeba podkreślić, iż pełna realizacja przez funkcjonariuszy Policji niniejszej rekomendacji (w zakresie umożliwienia osobom zatrzymanym samodzielnego poinformowania wybranej osoby o fakcie zatrzymania oraz miejscu pobytu – powiadomienie przez funkcjonariusza powinno następować wyłącznie, gdy w konkretnym przypadku zachodzi realna, uzasadniona obawa zakłócenia właściwego toku postępowania), naraziłaby

ich na zarzut przekroczenia uprawnień, wynikających z przytoczonych przepisów kodeksu postępowania karnego. Natomiast umożliwienie osobie zatrzymanej skorzystanie z telefonu komórkowego w jakimkolwiek celu może – w określonych sytuacjach – doprowadzić do nieodwracalnej utraty dowodów, co stanowiłoby niedopełnienie obowiązków wynikających z tego kodeksu, a w dalszej konsekwencji – w obu wskazanych przypadkach – naraziłoby funkcjonariuszy Policji na odpowiedzialność dyscyplinarną lub też karną. Z tego też względu w obecnym stanie prawnym brak jest podstaw do realizacji przedmiotowej rekomendacji.

Ad. 2 *Dokonywanie odpowiedniego, skutecznego pouczenia każdej osoby zatrzymanej o przysługujących jej uprawnieniach, w tym: prawie żądania badania lekarskiego, powiadomienia osoby najbliższej, prawie do kontaktu z prawnikiem oraz możliwości i sposobie złożenia ewentualnej skargi na sposób przeprowadzenia czynności. Pouczenie obligatoryjnie musi być dokonywane przed pierwszym przesłuchaniem, w warunkach zapewniających pełne zapoznanie się zatrzymanego z treścią pouczenia oraz umożliwiającą zadanie dodatkowych pytań. Każdy zatrzymany powinien być poinformowany o tym, że na komisariacie znajduje się lista adwokatów i radców prawnych, z których zatrzymany samodzielnie może wybrać osobę, do której zwróci się z prośbą o pomoc.*

Zgodnie z art. 244 § 2 k.p.k., zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej oraz o prawach wskazanych w art. 245, art. 246 § 1 i art. 612 § 2, jak również o treści art. 248 § 1 i 2, a także wysłuchać go.

Na podstawie art. 244 § 5 k.p.k. zostało wydane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 czerwca 2015 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 835). Wzór pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym stanowi załącznik do tego rozporządzenia.

Dodatkowo – odnośnie pouczenia – policjanci stosują się do § 87 ust. 6 wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów (Dz. Urz. KGP poz. 59, z późn. zm.). Zgodnie z tym przepisem, w protokole z zatrzymania osoby odnotowuje się oświadczenia złożone przez zatrzymanego po poinformowaniu go o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w sposób określony w ust. 1. Wręczając zatrzymanemu pisemne pouczenie o przysługujących zatrzymanemu uprawnieniach w postępowaniu karnym, należy równocześnie wyjaśnić mu zawarte w nim treści. Kopię podpisanego przez zatrzymanego pouczenia załącza się do akt głównych postępowania.

Natomiast w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych, zwanych dalej „PdOZ”, informacje o prawach przysługujących osobie zatrzymanej są realizowane na podstawie § 1 ust. 1, 3 i 4 regulaminu pobytu osób w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, zwanego dalej „regulaminem PdOZ”,

stanowiącego załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb (Dz. U. poz. 638, z późn. zm.), zwanego dalej „*rozporządzeniem MSW ws. PdOZ*”.

Ponadto, zgodnie z § 1 ust. 2 regulaminu PdOZ, osobie nieznającej języka polskiego, przyjmowanej do pomieszczenia zapewnia się możliwość porozumiewania się w sprawach dotyczących pobytu w pomieszczeniu za pośrednictwem tłumacza. Dodatkowo, zgodnie z § 16 ust. 2 rozporządzenia MSW ws. PdOZ, kopię regulaminu oraz wykaz instytucji stojących na straży praw człowieka umieszcza się w pokoju dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w sposób uniemożliwiający jego zniszczenie lub dokonanie przy jego pomocy zamachu na zdrowie człowieka. Kopie przedmiotowych regulaminów znajdujących się w PdOZ przetłumaczone są również na języki obce.

W przypadku nieletnich umieszczonych w Policyjnych Izbach Dziecka, zwanych dalej „*PID*”, uregulowane jest to analogicznie w rozporządzeniu MSW ws. PdOZ.

Należy zatem przyjąć, iż niniejsza rekomendacja została usankcjonowana przez ustawodawcę, a w uzupełnieniu – przez Ministra Sprawiedliwości i Komendanta Głównego Policji.

Ad. 3 *Stworzenie jednolitego wzoru informacji zawierającej dane teleadresowe wszelkich punktów rozpatrujących skargi, w tym instytucji ochrony praw człowieka oraz odpowiednich komórek działających w strukturach Policji, zarówno na szczeblu centralnym jak i wojewódzkim.*

Jak wskazano wyżej, zgodnie z art. 244 § 2 k.p.k., zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego, oraz wysłuchać go. Natomiast art. 245 § 1 k.p.k. stanowi, iż zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem, a także bezpośrednio z nim rozmowę (w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny).

Nadto, przepis § 16 ust. 2 rozporządzenia MSW ws. PdOZ nakłada na policjantów odpowiedzialnych za prawidłowe funkcjonowanie PdOZ, obowiązek umieszczenia kopii regulaminu wraz z wykazem instytucji stojących na straży praw człowieka w pokoju dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (w sposób uniemożliwiający ich zniszczenie lub dokonanie przy ich użyciu zamachu na zdrowie człowieka).

Ponadto, zgodnie z § 1 ust. 1 regulaminu PdOZ, każdą osobę przyjmowaną do PdOZ niezwłocznie informuje się o przysługujących jej prawach i ciążących na niej obowiązkach poprzez zapoznanie jej z treścią przedmiotowego regulaminu.

Dodatkowo, osoba przyjmowana do PdOZ potwierdza zapoznanie się z regulaminem pobytu poprzez złożenie podpisu w karcie zapoznania z regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

Wskazane wyżej przepisy nie przewidują natomiast stworzenia przez Policję jednolitego wzoru informacji zawierającej dane teleadresowe, o których mowa w niniejszej rekomendacji.

Ad. 4 *Udostępnianie osobom zatrzymanym aktualnych list adwokatów i radców prawnych.*

Stosownie do treści § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym (Dz. U. poz. 920), którego przepisy stosuje się odpowiednio do osób zatrzymanych zgodnie z art. 245 § 2 k.p.k., prezes sądu rejonowego przekazuje niezwłocznie ustaloną listę adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury do wiadomości m.in. komendantowi właściwej jednostki Policji. Listy adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury w danym okresie są dostępne we właściwych jednostkach Policji.

Również w § 87 ust. 3 wytycznych Komendanta Głównego Policji wspomnianych w odpowiedzi na drugą rekomendację wskazano, że w celu umożliwienia zatrzymanemu kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym stosuje się odpowiednio tryb określony w powyższym rozporządzeniu.

Wydaje się, że wskazane normy czynią zadość niniejszej rekomendacji.

Ad. 5 *W przypadku zatrzymania cudzoziemca nieposługującego się biegle językiem polskim, obligatoryjne zapewnienie obecności tłumacza. Obecność tłumacza podczas wszelkich czynności powinna być potwierdzona jego podpisem oraz pieczętą w odpowiednim protokole.*

Zgodnie z art. 204 § 1 pkt 2 i § 2 k.p.k., należy wezwać tłumacza, jeżeli zachodzi potrzeba przesłuchania osoby niewładającej językiem polskim. Należy również wezwać tłumacza, jeżeli zachodzi potrzeba przełożenia na język polski pisma sporządzonego w języku obcym lub odwrotnie albo zapoznania strony z treścią przeprowadzanego dowodu.

Tłumacza w postępowaniu karnym uznaje się za pomocnika organu procesowego, który pełni dwojaką rolę, tj. dowodową oraz gwarancyjną. Z jednej strony tłumacz umożliwia przeprowadzenie dowodu, ponieważ tłumaczy treść środków dowodowych dostarczanych przez źródło dowodowe, z drugiej – zapewnia osobie, wobec której organ dokonuje określonych czynności procesowych warunki prawidłowej komunikacji, a więc możliwość korzystania ze swych uprawnień i realizację nakładanych przez organ obowiązków.

Zgodnie z art. 204 § 3 k.p.k., do tłumacza stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące biegłych. Przed rozpoczęciem tłumaczenia należy tłumacza uprzedzić o odpowiedzialności karnej za fałszywe tłumaczenie (art. 190 § 1 w zw. z art. 197 § 3 k.p.k.), a czynność z udziałem tłumacza rozpoczyna się od zapytania go o imię, nazwisko, zajęcie, wiek, karalność za fałszywe tłumaczenie oraz stosunek do stron (art. 191 § 1 w zw. z art. 197 § 3 k.p.k.). Okoliczności te znajdują odzwierciedlenie w treści protokołu, który podpisują osoby biorące udział w czynności procesowej.

Należy zwrócić uwagę na trudności w dostępności tłumaczy, w szczególności posługujących się „językami rzadkimi” w Polsce, takimi jak: wietnamski, chiński, gruziński, estoński, łotewski, kurdyjski, niderlandzki, szwedzki, arabski, bułgarski, norweski, koreański,

romski i ormiański. Dyspozycyjność tłumacza oraz szybkość stawiennictwa mają szczególne znaczenie na etapie postępowania przygotowawczego z uwagi na ograniczenia czasowe na dokonanie niektórych czynności procesowych, m.in. na podstawie art. 244 k.p.k. W takich sytuacjach funkcjonariusze Policji decydują się na wezwanie tłumacza władającego potrzebnym językiem obcym zamieszkującego w najbliższej odległości od jednostki Policji.

W przypadku osób zatrzymanych policjanci wykorzystują przetłumaczone na języki obce wzory pouczeń w postępowaniu karnym, stanowiących załączniki do rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości:

- 1) z dnia 3 czerwca 2015 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 835);
- 2) z dnia 11 czerwca 2015 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania (Dz. U. poz. 874).

Ad. 6 *Wyodrębnienie w miejscach zatrzymań niemonitorowanego pomieszczenia, w którym będzie możliwe przeprowadzenie spotkania osoby zatrzymanej z prawnikiem poza zasięgiem wzroku i słuchu osób trzecich.*

Zgodnie z art. 245 § 1 k.p.k., zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym, a także bezpośrednio z nimi rozmowę; w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.

W świetle powyższego przepisu zasadność niniejszej rekomendacji nie budzi wątpliwości. Należy jednak również mieć na uwadze, że jej realizacja związana jest ze znaczącymi wydatkami, a istniejące warunki lokalowe w miejscach zatrzymań mogą stanowić przeszkodę w pełnej realizacji tej rekomendacji w każdym przypadku. Niemniej, Policja dąży do realizacji tej rekomendacji w pełnym zakresie i do wyjątków należą sytuacje, w których wskazany standard nie został jeszcze wprowadzony.

Ad. 7 *Systematyczne wyposażenie jednostek w sprzęt umożliwiający rejestrację przesłuchań w formie audiowizualnej, przeszkolenie funkcjonariuszy w zakresie korzystania z takiego sprzętu oraz zalecenie wykorzystywania sprzętu rejestrującego znajdującego się już na wyposażeniu części jednostek.*

Zasadność niniejszej rekomendacji również nie budzi wątpliwości. Należy zgodzić się z tezami wystąpienia, że:

- 1) monitoring i rejestracja audio-wideo przesłuchań policyjnych stanowi niezwykle ważną, dodatkową ochronę przed złym traktowaniem osób pozbawionych wolności;
- 2) brak rejestracji obrazu i dźwięku, w połączeniu z nieobecnością podczas czynności procesowej obrońcy, stwarza wysokie ryzyko zaistnienia tortur i innych form złego traktowania (w tym przemocy psychicznej lub nacisku psychologicznego).

Z uwagi na powyższe, jednostki organizacyjne Policji są sukcesywnie wyposażane w sprzęt do rejestracji audio-wideo, a policjanci są szkoleni z jego obsługi.

Ad. 8 *Wprowadzenie rejestru osób wchodzących i wychodzących z terenu jednostki uwzględniającego datę i godzinę wejścia oraz wyjścia, wskazanie funkcjonariusza, pod którego nadzorem znajduje się dana osoba oraz przyczyny stawienia się w jednostce.*

W oparciu o przepisy ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 742) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie środków bezpieczeństwa fizycznego stosowanych do zabezpieczania informacji niejawnych (Dz. U. poz. 683, z późn. zm.) w jednostkach organizacyjnych Policji zorganizowane są strefy ochronne oraz opracowywane są plany ochrony obiektów i plany ochrony informacji niejawnych. Każda jednostka organizacyjna Policji w wewnętrznych przepisach określa zadania związane z realizacją obowiązku ewidencji osób wchodzących do obiektów objętych strefami ochronnymi.

Jednak przyjęcie generalnej zasady prowadzenia rejestru ujawniającego przyczyny stawienia się w jednostce osób nie jest możliwe z uwagi na ustawowy obowiązek ochrony danych mogących doprowadzić do dekonspiracji osób niebędących policjantami, a udzielających pomocy Policji w zakresie czynności operacyjno-rozpoznawczych.

Ad. 9 *Zaprzestanie praktyki rutynowego przeprowadzania kontroli osobistej wobec wszystkich osób zatrzymanych. Kontrola osobista powinna być stosowana jedynie w wyjątkowym, uzasadnionym specyfiką sytuacji przypadku i po dokonaniu indywidualnej oceny ryzyka, w pozostałych zaś przypadkach powinno się poprzestać na sprawdzeniu przewencyjnym. W przypadkach, gdy kontrola osobista jest niezbędna, jej realizację w sposób dwuetapowy przez funkcjonariusza tej samej płci co osoba zatrzymana.*

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy o Policji, policjanci, wykonując czynności operacyjno – rozpoznawcze, dochodzeniowo – śledcze i administracyjno – porządkowe, mają prawo m.in. do dokonywania kontroli osobistej.

Natomiast w przepisach regulujących funkcjonowanie policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia i policyjnych izb dziecka nie funkcjonuje instytucja kontroli osobistej. Zakres czynności pozostających w przedmiotowym obszarze został określony jako sprawdzenie przewencyjne – art. 15 ust. 1 pkt 9 i art. 15g ustawy o Policji.

Z praktyki pełnienia służby w PdOZ wynika, że zdarzają się przypadki ukrywania przez osoby przyjmowane i umieszczane w tych pomieszczeniach niebezpiecznych przedmiotów mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia a nawet życia, zarówno ich samych jak też innych osób. Przedmioty te są ukrywane zarówno w odzieży, jak też na ciele w miejscach intymnych oraz w naturalnych otworach ciała. Sprawdzenie osoby ręcznym detektorem metali nie zawsze przynosi oczekiwany rezultat ponieważ małe, często wykonane z materiałów nie wykrywanych przez detektory.

Na początku 2017 roku w Komendzie Głównej Policji przygotowana została informacja dotycząca przedmiotów mogących stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia, ujawnionych podczas czynności sprawdzenia osób konwojowanych i doprowadzanych oraz umieszczanych w policyjnych miejscach prawnej izolacji. Na podstawie zawartych w niej treści przytoczyć można przykłady odnalezienia w wyniku sprawdzenia u osób zatrzymanych

różnych niebezpiecznych przedmiotów, których użycie może zagrażać życiu i zdrowiu osoby zatrzymanej, ale także policjanta czy nawet osoby trzeciej.

Mając powyższe na uwadze, przyjęty tryb wykonywania czynności sprawdzania odzieży i ciała osób przyjmowanych do pomieszczenia, polegający na każdorazowej lustracji ciała osoby przyjmowanej lub przebywającej w PdOZ, łącznie z miejscami intymnymi zakrytymi przez bieliznę, w mojej ocenie jest w pełni zasadny, zaś odstępianie od tej praktyki może narazić policjantów z jednej strony na zamach na nich, przy użyciu schowanego narzędzia, z drugiej zaś – na odpowiedzialność dyscyplinarną lub karną w przypadku samookaleczenia lub zamachu na inną osobę w sytuacji, gdy odstąpiliby od przedmiotowych czynności względem osoby nad którą Policja sprawuje tymczasową „pieczęć”. Wydaje się przy tym, że – w kontekście praw człowieka – bezpieczeństwo człowieka przed utratą życia i zdrowia jest dobrem ważniejszym aniżeli dyskomfort, spowodowany sprawdzeniem odzieży i ciała.

Ad. 10 *Wprowadzenie jednolitej praktyki poddawania badaniom lekarskim wszystkich osób zatrzymanych (w tym również po użyciu tasera, niezależnie od skutków jego użycia) oraz przyjęcia zasady przeprowadzania badania lekarskiego poza zasięgiem wzroku i słuchu funkcjonariusza, chyba że decyzję o konieczności obecności policjanta w trakcie badania podejmie lekarz wykonujący badanie.*

Badania lekarskie osób zatrzymanych przez Policję zostały uregulowane przepisami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz. U. poz. 1102), zwanego dalej „rozporządzeniem ws. badań lekarskich”. Zgodnie z § 1 ust. 3 pkt 2 tego rozporządzenia, osobę zatrzymaną poddaje się badaniu lekarskiemu w przypadku, gdy z posiadanych przez Policję informacji lub z okoliczności zatrzymania wynika, że osobą zatrzymaną jest: kobieta w ciąży, kobieta karmiąca piersią, osoba chora zakaźnie, osoba z zaburzeniami psychicznymi lub nieletni po spożyciu alkoholu lub innego, podobnie działającego środka. Tym samym dano gwarancję każdorazowego objęcia badaniami lekarskim grup osób, które powinny podlegać szczególnej opiece.

Jednocześnie należy podkreślić, iż przepisy rozporządzenia ws. badań lekarskich dają gwarancję każdorazowego poddania badaniom lekarskim osoby zatrzymanej w sytuacji, gdy osoba ta oświadczy, że cierpi na schorzenia wymagające stałego lub okresowego leczenia, którego przerwanie powodowałoby zagrożenie życia lub zdrowia, żąda przeprowadzenia badania lekarskiego lub posiada widoczne obrażenia ciała niewskazujące na stan nagłego zagrożenia zdrowotnego (§ 1 ust. 3 pkt 1 tego rozporządzenia).

Natomiast odnosząc się do przyjęcia zasady przeprowadzania badania lekarskiego poza zasięgiem wzroku i słuchu funkcjonariusza, chyba że decyzję o konieczności obecności policjanta w trakcie badania podejmie lekarz wykonujący to badanie – należy zauważyć, że z punktu widzenia Policji standardowym zachowaniem powinna być obecność policjantów, którzy dokonali zatrzymania osoby bądź policjanta pełniącego służbę dyżurną w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia przy badaniach lekarskich osoby zatrzymanej lub doprowadzonej. Policjanci w takich sytuacjach odpowiadają za bezpieczeństwo zarówno osoby badanej, jak i lekarza oraz personelu

medycznego prowadzącego badanie. Niemniej jednak dostrzegając istotę sformułowanego zalecenia, z inicjatywy Policji zalecenie przeprowadzania badań lekarskich osób zatrzymanych poza zasięgiem słuchu i wzroku funkcjonariusza Policji zostało uregulowane w § 4 ust. 2 rozporządzenia ws. badań lekarskich, zgodnie z którym decyzję o obecności policjanta w trakcie badania lekarskiego osoby zatrzymanej podejmuje lekarz wykonujący to badanie.

Ponadto, zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia ws. badań lekarskich, po przeprowadzeniu badania lekarskiego osoby zatrzymanej lekarz stwierdza brak przeciwwskazań medycznych do przebywania tej osoby w PdOZ, pokoju przejściowym, tymczasowym pomieszczeniu przejściowym, policyjnej izbie dziecka, areszcie śledczym, zakładzie karnym, schronisku dla nieletnich lub zakładzie poprawczym albo wystąpienie takich przeciwwskazań medycznych i konieczność skierowania tej osoby do podmiotu leczniczego. W powyższych przypadkach wydaje stosowne zaświadczenie lekarskie, którego wzór określony został w załączniku do tego rozporządzenia. Jednocześnie nie ma przeszkód, aby z treścią tego zaświadczenia mogła być zapoznana osoba, której to zaświadczenie dotyczy.

Odnosząc się do kwestii poddawania badaniom lekarskim każdej osoby po użyciu tasera, niezależnie od skutków jego użycia – należy wskazać, że przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, potocznie zwane paralizatorami lub taserami, stanowią jeden ze środków przymusu bezpośredniego określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 2418), zwanej dalej „*ustawą o śpb*”. Zgodnie z tą ustawą, w ramach postępowania po użyciu lub wykorzystaniu środków przymusu bezpośredniego, uprawniony (policjant) zobowiązany jest do udzielenia niezwłocznie pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zapewnia wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe w przypadku, gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego nastąpiło zranienie osoby lub wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby.

Ad. 11 *Polecenie funkcjonariuszom stosowania kajdanek tylko wtedy, gdy wyraźnie uzasadnia to ocena ryzyka w indywidualnym przypadku. Kajdanki nie powinny być zbyt ciasno zapięte i należy je stosować tylko tak długo, jak jest absolutnie niezbędne.*

W art. 11 ustawy o śpb zostały określone ogólne przypadki, w których mogą być użyte środki przymusu bezpośredniego, w tym kajdanki.

Istotnym jest, że kajdanki używa się w celu częściowego unieruchomienia kończyn i co do zasady zakłada się je na ręce trzymane z tyłu. Od powyższej zasady funkcjonariusz Policji może jednak odstąpić, jeżeli w jego ocenie prawdopodobieństwo podjęcia próby ucieczki, stawiania czynnego oporu lub wystąpienia zachowania mogącego zagrażać życiu, zdrowiu lub mieniu jest nieznaczne, wówczas kajdanki można założyć na ręce trzymane z przodu.

Natomiast użycie kajdanek zespolonych lub kajdanek zakładanych na nogi reguluje art. 15 ust. 5 ustawy o śpb.

Poza przedstawionym wyżej trybem postępowania funkcjonariusza Policji przed użyciem środka przymusu bezpośredniego w postaci kajdanek, jak również koniecznością zaistnienia co najmniej jednego z powyższych przypadków, ustawa o śpb uprawnia również do tzw. prewencyjnego użycia m.in. kajdanek w celu zapobieżenia ucieczce osoby ujętej, doprowadzanej, zatrzymanej, konwojowanej lub osoby pozbawionej wolności, a także w celu zapobieżenia objawom agresji lub autoagresji tych osób (art. 13 ust. 1 ustawy o śpb).

W przypadku prewencyjnego użycia, kajdanki można założyć na ręce trzymane z przodu. Podkreślić należy, że w przypadku prewencyjnego użycia środków przymusu bezpośredniego policjant nie wzywa osoby do zachowania się zgodnego z prawem oraz nie uprzedza jej o zamiarze użycia tych środków, gdy zwłoka groziłaby niebezpieczeństwem dla dobra chronionego prawem.

Należy zaznaczyć, że użycie przez policjanta kajdanek zależy wyłącznie od jego decyzji o niezbędnej potrzebie zastosowania tego środka przymusu bezpośredniego. Przy czym decyzję taką opiera na stwierdzeniu wystąpienia znamion co najmniej jednego z przypadków ich użycia, o których mowa wyżej, z uwzględnieniem oceny ryzyka oraz występujących symptomów agresji lub zagrożenia.

Ad. 12 *Rozważenie zmiany treści zarządzenia nr 130 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 sierpnia 2012 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w taki sposób, aby zagwarantować w tych jednostkach obecność więcej niż jednego funkcjonariusza.*

Zgodnie z § 2 ust. 2 zarządzenia nr 130 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 sierpnia 2012 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (Dz. Urz. KGP poz. 42, z późn. zm.), kierownik jednostki organizuje służbę w taki sposób, aby w pomieszczeniu pełnił ją co najmniej jeden policjant.

Natomiast zgodnie z jego § 2 ust. 3, kierownik jednostki lub wyznaczony przez niego policjant, jeśli uzna to za konieczne do prawidłowego funkcjonowania pomieszczenia, może dodatkowo skierować policjantów do służby w pomieszczeniu.

Omawiane zarządzenie Komendanta Głównego Policji nie zabrania więc, aby służbę w pomieszczeniu pełnił więcej niż jeden policjant, a określa jedynie niezbędne minimum, jakie musi być spełnione dla zapewnienia służby ochronnej w PdOZ.

Jednocześnie w tym miejscu należy odnieść się do kwestii pełnienia służby w PdOZ przez zastępcę dyżurnego jednostki organizacyjnej Policji. Możliwość taka wynika z treści § 2 ust. 3 przedmiotowego zarządzenia. Z pragmatyki pełnienia służby wynika, że zastępca dyżurnego jednostki w trakcie pełnienia służby w PdOZ nie może w tym czasie wykonywać zadań zleconych przez dyżurnego jednostki związanych z pełnieniem służby na stanowisku kierowania.

Niezależnie od powyższego należy dodać, że w Policji podejmowane są działania zmierzające do optymalizacji funkcjonowania pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Jednym z przyjętych kierunków jest tworzenie tzw. *regionalnych PdOZ* obejmujących swoim zasięgiem działania kilka ościennych jednostek organizacyjnych Policji. Wprowadzanie tego rodzaju rozwiązań ma na celu między innymi

powołanie etatowych zespołów pełniących służbę ochronną w tych pomieszczeniach, których funkcjonariusze będą profesjonalnie przygotowani i przeszkoleni.

Dodać należy, że z każdym rokiem rośnie liczba „regionalnych PdOZ” i wciąż podejmowane są w poszczególnych garnizonach Policji działania zmierzające do wprowadzania tego rodzaju rozwiązań. Aktualnie na terenie kraju w 10 garnizonach funkcjonuje 29 „regionalnych PdOZ” wśród ogólnej liczby 300 PdOZ.

Ad. 13 *Przeprowadzenie weryfikacji niedoborów kadrowych we wszystkich jednostkach organizacyjnych Policji z uwzględnieniem zwiększającej się liczebności mieszkańców gmin skupionych wokół dużych aglomeracji miejskich.*

Dobór do służby w Policji realizowany jest na podstawie art. 25 ustawy o Policji. Aktem wykonawczym do tej ustawy jest rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 kwietnia 2012 r. w sprawie postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do kandydatów ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. U. poz. 432, z późn. zm.).

Pomimo sytuacji epidemicznej, dobór do Policji jest realizowany na bieżąco z uwzględnieniem reżimu sanitarnego w celu zapewnienia maksymalnego bezpieczeństwa kandydatom oraz funkcjonariuszom i pracownikom Policji. Dodać trzeba, że w ostatnim czasie Policja podjęła wiele działań, które w efekcie pozwoliły – na dzień dzisiejszy – zmniejszyć ilość nieobsadzonych stanowisk poniżej poziomu 5%, co wśród wszystkich służb mundurowych plasuje Ją na czołowym miejscu.

Pragnę przy tym zapewnić, iż weryfikacja niedoborów kadrowych przeprowadzana jest na bieżąco we wszystkich jednostkach organizacyjnych Policji z uwzględnieniem nie tylko zwiększającej się liczebności mieszkańców gmin skupionych wokół dużych aglomeracji miejskich ale również wszystkich innych czynników wpływających na poczucie bezpieczeństwa obywateli jak też obiektywne zagrożenie bezpieczeństwa przestępczością i wykroczeniami (choćby poprzez odtwarzanie i powstawanie nowych posterunków Policji czy czasowe kierowanie do służby w określone miejsca policjantów pełniących służbę w Oddziałach Prewencji Policji).

Dodać należy również, iż naliczenie etatów Policji w komendach wojewódzkich (Stołecznej) Policji odbywa się ze znaczącym (największym procentowo) uwzględnieniem kryterium ilości mieszkańców (60 % ogólnej wartości współczynnika etatowego).

Ad. 14 *Wprowadzenie dla funkcjonariuszy cyklicznych szkoleń z zakresu metod zarządzania stresem, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu oraz przeciwdziałania alkoholizmowi oraz w zakresie standardów ochrony osób zatrzymanych przed niewłaściwym traktowaniem, przedstawionych w niniejszym piśmie.*

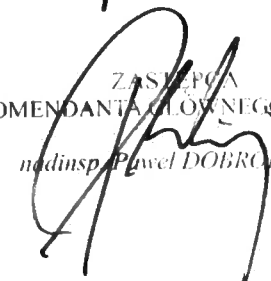
W odniesieniu do obszaru pełnienia służby w policyjnych pomieszczeniach izolacji, zgodnie z § 3 ust. 1 zarządzenia nr 130 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 sierpnia 2012 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, do służby w pomieszczeniu kieruje się policjantów, którzy ukończyli doskonalenie zawodowe lokalne w zakresie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniu. Policjanci, pełniący służbę w pomieszczeniu powinni przynajmniej raz w roku uczestniczyć w takim doskonaleniu.

Ponadto, rokrocznie opracowywane są informacje, kierowane do wszystkich garnizonów Policji, dotyczące funkcjonowania pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych oraz policyjnych izb dziecka, odnoszące się także do wydarzeń nadzwyczajnych w tych pomieszczeniach, celem zwrócenia uwagi na nieprawidłowości w tym zakresie i zmierzające do ich wyeliminowania w przyszłości. Dodatkowo, od 2018 roku opracowywane są comiesięczne informacje dotyczące zaistniałych wydarzeń nadzwyczajnych w policyjnych miejscach prawnej izolacji, które są przesyłane do wszystkich komend wojewódzkich (Stołecznej) Policji oraz szkół policyjnych, w celu dalszego wykorzystania w procesie edukacyjno – informacyjnym przez szkoły policyjne w czasie zajęć dydaktycznych, jak również w ramach lokalnego doskonalenia zawodowego realizowanego w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Policji.

Jednocześnie należy nadmienić, że w szkołach policyjnych od 2016 roku realizowane jest szkolenie na kursie specjalistycznym w zakresie pełnienia służby w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz w policyjnych izbach dziecka. Łącznie w latach 2016 – 2019 w trakcie kursów przeszkolonych zostało 808 policjantów (udział w przedmiotowym szkoleniu przewidziany jest dla policjantów realizujących zadania związane z pełnieniem służby w PdOZ oraz PID, zaś jego celem jest odpowiednie przygotowanie policjantów do pełnienia służby w policyjnych miejscach izolacji oraz profesjonalizacja wykonywanych przez nich zadań, z uwzględnieniem również psychologicznych aspektów pełnienia służby w PdOZ oraz PID, udzielania pierwszej pomocy osobom umieszczonym w PdOZ oraz PID jak też podstawowych zagadnień praw człowieka, w tym kwestii prawnych regulacji dotyczących dyskryminacji oraz kształtowanie tolerancji w kontekście grup mniejszościowych i wielokulturowości).

Na zakończenie pragnę uprzejmie podziękować za wskazanie obszarów wymagających poprawy w policyjnych miejscach prawnej izolacji oraz rekomendowanie rozwiązań mających na celu wzmocnienie ochrony osób pozbawionych wolności przed ryzykiem tortur i złego traktowania. Wyrażam również nadzieję, że wspólne działania w tym zakresie przyczynią się do jeszcze większej ochrony praw osób pozbawionych wolności w jednostkach organizacyjnych Policji.

Z poważaniem

ZASTĘPCA
KOMENDANTA GŁÓWNEGO POLICJI
nadinsp. Paweł DOBRDZIEJ

KOMENDA GŁÓWNA POLICJI
 BIURO KADR, SZKOLENIA I OBSŁUGI PRAWNEJ
 WYDZIAŁ POMOCY PRAWNEJ
 02-514 Warszawa, ul. Puławska 148/150
 Regon: 012137497 NIP: 521-31-72-762

Kpp-11181/21/RL

POLECONA-E

EPO

OPLATA POBRANA
 TAXE PERÇUE - POLOGNE
 Umowa z Poczta Polska S.A.
 ID nr 393393/L

P. Stanisław Trociuk

2-ca Rzecznika Praw Obywatelskich

BIURO RZECZNIKA
 PRAW OBYWATELSKICH
 WPŁ. 2021-08-30
 ZAŁ. .... NR .....

ul. Solidarności 77

00-090 Warszawa

R

(00)359007731490667832

(00)359007731490667832

Poczta Polska

Oplata pobrana _____ zł _____ gr

2021